

від 16.09.2010 р., № 902/2010 // Уряд. кур'єр. – 2010. – № 174. – С. 1-2. **9.** Общая теория государства и права: акад. курс в 2-х т. – Т. 2: Теория права / под ред. М. Н. Марченко. – М.: Зерцало, 1998. – 656 с. **10.** Словарь по уголовному праву / отв. ред. А. В. Наумов – М.: БЕК, 1997. – 702 с. **11.** Современный толковый словарь русского языка / гл. ред. С. А. Кузнецов. – СПб: Норинт, 2002. – 960 с. **12.** *Хамитов Р. Н.* Специальные правила назначения наказания за единичное преступление по российскому уголовному праву: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Р. Н. Хамитов. – Казань, 2001. – 19 с.

ПОНЯТИЕ И СТРУКТУРА ИНСТИТУТА НАЗНАЧЕНИЯ НАКАЗАНИЯ Евдокимова Е.В.

Статья посвящена проблеме определения института назначения наказания. Рассмотрены признаки данного института, его структура, определен круг образующих его норм. Указано отличие назначения наказания от таких смежных уголовно-правовых понятий, как «замена наказания» и «применение наказания».

Ключевые слова: назначение наказания, замена наказания, применение наказания.

THE NOTION AND STRUCTURE OF SENTENCING Yevdokimova Ye.V.

The article deals with the problem of defining sentencing as an institute. The characteristics of this formation, its structure, scope of norms have been determined. The distinction between sentencing and other related notions of criminal law, such as substitution of punishment and application of punishment, has been drawn.

Key words: sentencing, substitution of punishment, application of punishment.

Надійшла до редакції 17.11. 2011 р.

УДК 343.541

Л.В. Дорош,
канд. юрид. наук, доцент
Національний університет
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого», м. Харків

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ

Стаття присвячена актуальній проблемі удосконалення кримінального законодавства України про відповідальність за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Висвітлюється авторське бачення цієї проблеми, пропонуються можливі шляхи і способи її вирішення.

Ключові слова: статева свобода, статева недоторканість, статева зрілість.

Десята річниця КК України зумовила необхідність критичного переосмислення методологічних підходів до наукових досліджень кримінального права й закону, стала могутнім поштовхом до вивчення й реальної оцінки їх стану. Підсумувавши результати чинності Кодексу (2001 р.) упродовж 10 років, маємо можливість усвідомити умови, в яких він був прийнятий і набрав чинності (а це був період радикальних змін в усіх сферах життєдіяльності соціуму, що потягли за собою криміналізацію населення і його моральну деградацію), а також оцінити роль його впливу на суспільні процеси. Очевидним слід визнати факт, що саме законодавство про кримінальну відповідальність є тим надзвичайно важливим інструментом, що здатен забезпечити охорону найцінніших благ, прав та свобод людини і громадянина, законних інтересів юридичних осіб, суспільства і держави.

Мета даної публікації – висвітлити авторське бачення проблеми кримінально-правової охорони статевої свободи та статевої недоторканості, запропонувати можливі шляхи і способи їх вирішення.

Останнім часом ця проблема досліджувалася такими вченими, як Агафонов О. В., Александров Ю. В., Андрєєва Л. А., Архїпцев М. І., Бажанов М. І.,

Борисов В. І., Брич Л. П., Дудоров О. О., Каменєва А. М., Капітунов А. С., Ключко Р. М., Кондратова Т. В., Крючкова О. В., Кулаков А. В., Куц В. М., Лисько Т. Д., Москаль Д. П., Світличний О. О., Озова Н. О., Семикін М. А., Сташис В. В., Хавронюк М. І., Холод О. П., Ценгел С. Д., Чмут С. В., Шеремет А. П., Штирлов О. В. та ін.

Однією з характерних рис сучасних конституцій є розширена декларація фундаментальних прав і свобод індивідів. Повною мірою це стосується й Конституції України, що знаходить прояв у встановленні пріоритету прав та свобод людини і громадянина (ст. 3). Наразі на конституційному рівні особиста недоторканість людини (у тому числі й статева) визнана в Україні, як і в усьому цивілізованому світі, одним з основоположних принципів розвитку соціуму.

Суспільна небезпечність злочинів проти статевої свободи і статевої недоторканості є очевидною. Якщо аналізувати поширеність злочинів цієї категорії, то за офіційними даними їх не так уже й багато. За останні роки за статтями 152 – 156 КК було вчинено злочинів у сфері сексуальних відносин: у 2005 р. – 1929, у 2006 р. – 2114, у 2007 р. – 1898, у 2008 р. – 1995, у 2009 р. – 1698, у 2010 р. – 1348, що підтверджує їх відносно пошире-

ність і тенденцію до зниження. Але оцінювати гостроту цієї проблеми тільки за статистичним методом і без належного прогнозування, ігноруючи наявні тенденції й латентність у вчиненні розглядуваних злочинів, не варто. Офіційну їх статистику необхідно аналізувати з поправкою саме на латентність, і в цій частині вчені та практичні працівники вбачають досить важливу проблему. На думку В.І. Омигова, суть останньої полягає в тому, що «кримінальна статистика заражена вірусом лукавства і страждає значними погрішностями. Вона свідомо спотворюється під впливом окремих керівників правоохоронних органів у цілях власної кар'єри» [12, с. 52].

Дослідження свідчать, що багато злочинів у сексуальній сфері відносин взагалі не реєструється, а якщо вони й реєструються, то припиняються ще на стадії досудового слідства. Високий рівень латентності цих злочинів пояснюється ще й тим, що чимало їх учиняються саме правоохоронцями (колишніми або працюючими), на яких якраз і покладається обов'язок боротися з такими ганебними явищами українського суспільства. Отже, низькі показники злочинних посягань на статеву свободу чи статеву недоторканість не знижують гостроти проблеми: цифри, що

публікуються офіційною статистикою, означають не дійсні кількісні параметри злочинності у цій царині, а лише підсумки реєстрації й обліку злочинів.

Як обґрунтовано зазначають криміналісти (а іноді це підтверджується і в офіційних документах органів державної влади), в Україні, на жаль, бракує необхідної статистичної бази, що унеможливило б правильне прогнозування злочинності. Так, ще в 1997 р. в Національній програмі боротьби з корупцією було передбачено до 1 січня 1998 р. перейти на міжнародну систему обліку і статистики. Але ще й дотепер не сталося жодних змін, спрямованих на покращання ситуації з веденням кримінально-правової статистики про злочинність, злочинців і судимість в Україні.

Як стверджує М. І. Хаврюк, статистична карта злочинів та адміністративних правопорушень і досі є неповною, уривчастою, відірваною від життя. Реєструється лише невеличка частка вчинених правопорушень, обліковуються зареєстровані злочини, а тому значна їх частина не потрапляє до статистичних звітів, злочин вважається розкритим не тоді, коли факт його вчинення підтверджено судом, а набагато раніше – коли на догоду оперативним працівникам слідчий, так би мовити, «виставив картку» [16, с.184].

Необхідність особливого захисту прав дітей визнана низкою міжнародно-правових актів: Женевською декларацією прав дитини (1924 р.) [6], Загальною декларацією прав людини (1948 р.), в ч. 2 ст. 5 якої наголошується, що «материнство і дитинство дають право на особливе піклування й допомогу» [7, с. 89], Конвенцією ООН про права дитини (1989 р.), в преамбулі якої зазначається, що дитина через свою фізичну й розумову незрілість потребує спеціальної охорони й піклування, включаючи належний правовий захист як до, так і після свого народження [7, с. 205], Всесвітньою декларацією про забезпечення виживання, захисту й розвитку дітей (1990 р.) [5] та багатьма іншими. Конвенція ООН найважливішими правами дитини проголосила її права на життя, здоров'я, піклування з боку батьків, захист від будь-яких форм агресії, експлуатації й негативної інформації. Обов'язком держав – її учасниць є захист дитини від усіх форм фізичного або психологічного насильства, образи чи зловживання з боку оточуючих, неналежного піклування або необережного чи грубо поводження з нею або експлуатація дитини, сексуальне домагання з боку батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи, яка піклується про дитину (ст. 19). У преам-

булі Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації й сексуального розбещення (2007 р.) зазначається, що сексуальна експлуатація й сексуальне розбещення дітей набули тривожних розмірів на національному й міжнародному рівнях, зокрема, зростає використання як дітьми, так і злочинцями інформаційно-комунікаційних технологій, і що запобігання цим явищам і боротьба з ними потребують міжнародного співробітництва [7, с. 1]. Реалізація зазначених вимог міжнародно-правових документів, безумовно, вимагає відповідної національної законодавчої бази.

Наголосимо, що діти – це найуразливіший прошарок населення. У силу вікових особливостей їх психіки, підпорядкованості авторитету дорослих, довірливості, недостатнього життєвого досвіду й поінформованості в питаннях статевих відносин, невміння критично оцінити ситуацію, що склалася, і прогнозувати можливі дії інших осіб, неспроможності чинити адекватний опір тощо саме вони найчастіше стають жертвою сексуальної агресії.

З точки зору І. О. Алексєєвої й І. Г. Новосельського, під визначення сексуальних посягань попадають усі види сексуальних дій: зґвалтування, залучення дітей в сексуальну активність дорослих, різні форми інцестних

відносин, розпусні дії, втягнення в заняття проституцією чи в створення й/або поширення порнографічної продукції [1, с. 64].

Згідно з ч. 1 ст. 3 КК України законодавство про кримінальну відповідальність становить цей Кодекс, норми якого ґрунтуються на Конституції України й загальноновизнаних принципах і нормах міжнародного права. При розробці чинного КК серйозна увага була приділена системі Особливої частини, оскільки від вдалого розміщення її норм багато в чому залежить їх практичне застосування, теоретичне осмислення окремих складів злочинів, усвідомлення їх взаємозв'язку й особливостей. В цій частині Кодексу відображена система суспільних відносин й соціальних цінностей, що склалися в Україні в перші 10 років її формування як незалежної, демократичної держави і які підлягають кримінально-правовій охороні [15, с. 7].

В Особливій частині КК знайшла своє відбиття потреба, яка давно назріла, щодо виокремлення в самостійний розділ таких посягань, як злочини проти статевої свободи і статевої недоторканості особи. Цей розділ складається з 5-ти статей, з яких у 3-х установлено відповідальність за насильницькі статеві злочини (статті 152 – 154 КК) і у 2-х – за злочини, не пов'язані з насильством (статті 155 і 156 КК).

Порівняно з КК 1960 р. законодавство про статеві злочини зазнало певних змін, а саме:

– в усіх насильницьких злочинах законодавець передбачив як потерпілого будь-яку особу незалежно від статі;

– по-іншому визначено зміст погрози (йдеться про погрозу тільки фізичним насильством);

– у назві ст. 153 наголошується саме на насильницькому задоволенні статевої пристрасті неприродним способом, у зв'язку з чим відпала потреба включати до розд. IV Особливої частини КК статтю, яка передбачала б відповідальність за мужолозтво, оскільки за КК 2001 р. це діяння, як і інші сексуальні девіації (лесбійство, *per os*, *per anum* тощо), охоплюється цією статтею;

– статті про відповідальність за посягання на статево-свободу і статево-недоторканість доповнено низкою нових кваліфікуючих обставин: (а) крім повторності тотожних злочинів передбачено підвищену відповідальність за повторність однорідних злочинів; (б) ст. 153 доповнена ч. 3, яка встановлює відповідальність за те саме діяння, вчинене щодо малолітньої чи малолітнього; (в) у ст. 154 уточнено характер статевого зв'язку (природним чи неприродним способом) і доповнено її ч. 2, яка передбачає відповідальність за примушування до

вступу в статевий зв'язок, якщо ці дії поєднані з погрозою знищення, пошкодження або вилучення майна потерпілої особи чи її близьких родичів або розголошення відомостей, що ганьблять її чи близьких родичів; (г) статті 155 і 156 доповнено частинами 2, які встановлюють відповідальність за статеві злочини з особою, яка не досягла статевої зрілості, й розбещення неповнолітніх, учинене батьком, матір'ю або особою, яка їх замінює; у ч. 2 ст. 155 передбачено ознаку «якщо ці дії спричинили безплідність чи інші тяжкі наслідки», а в ч. 2 ст. 156 – якщо розпусні дії вчинені щодо малолітньої особи.

Аналізовані статті зазнавали змін і пізніше, зокрема, у 2004 р. (ст. 153)[4. – 2005. – №6. – Ст. 134], у 2008 р. (ст. 156)[4. – 2009. – №12. – Ст. 154] й у 2010 р. (статті 152 і 153)[4. – 2010. – №30. – Ст. 399]. У цілому ж ці нормативні приписи забезпечують кримінально-правовий захист особи у сфері сексуальних відносин. Однак все ще залишаються можливості для їх подальшого вдосконалення.

З нашого погляду, до статей розд. IV Особливої частини КК необхідно внести такі зміни:

1. частини перші статей 152 і 153 після слів «із застосуванням фізичного насильства або погрози його застосування» доповнити вказівкою «до потерпілої особи чи інших осіб»;

У доктрині кримінального права питання про можливість застосування фізичного насильства або погрози ним не тільки до потерпілої особи, а й до інших людей є дискусійним. Ніхто з учасників цієї полеміки фактично не заперечує проти того, що такими людьми можуть бути сторонні особи, але розбіжності стосуються визначення, хто саме. Одні науковці вважають, що їх коло має бути обмеженим. Так, Л. П. Брич пропонує доповнити частини перші статей 152 і 153 КК вказівкою «до потерпілої особи чи близьких їй осіб» [3, с. 81] (курсив автора – Л. Д.). Аналогічну точку зору висловила свого часу й Н. О. Озова [10, с. 55]. Іншої позиції дотримуються Л. А. Андрєєва й С. Д. Ценгел, які обґрунтовано зазначають, що «іншими особами можуть бути не тільки рідні чи близькі потерпілої, а й будь-які особи, зокрема, сторонні діти, врятувати яких від знущань можливо, тільки поступившись домаганням ґвалтівника» [2, с. 9].

З нашого погляду, остання думка заслуговує підтримки. На її користь може послужити порівняльний аналіз КК України і кримінальних кодексів країн пострадянського простору. Відмітимо, що в законодавстві цих держав питання кримінальної відповідальності вирішується теж неоднаково. Спостерігають-

ся 3 підходи до нього: (а) насильство як криміноутворююча ознака застосовується тільки до потерпілої особи (ст. 166 КК Республіки Беларусь, ст. 137 КК Грузії, ст. 115 КК Естонської Республіки, ст. 159 КК Латвійської Республіки, ст. 149 КК Литовської Республіки, ст. 171 КК Республіки Молдова, ст. 118 КК Республіки Узбекистан); (б) адресатом насильства є потерпіла особа та близькі їй особи (ст. 129 КК Киргизької Республіки, ст. 138 КК Республіки Таджикистан); (в) фізичне насильство й погроза ним можуть бути застосовані як до потерпілої, так і до інших осіб (ст. 155 КК Азербайджанської Республіки, ст. 138 КК Вірменії, ст. 120 КК Республіки Казахстан, ст. 131 КК Російської Федерації). Останній підхід видається найбільш виваженим;

2. частину 3 ст. 152 й частину 2 ст. 153 КК доповнити такими кваліфікуючими ознаками: «ті самі дії, вчинені з особливою жорстокістю щодо потерпілої чи інших осіб» та «щодо особи, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності».

Потреба в таких змінах підтверджується тим, що останнім часом важливим елементом значного числа зґвалтувань (ст. 152 КК) і насильницького задоволення статевої пристрасті неприродним способом (ст. 153 КК) стала особлива жорстокість,

не викликана обстановкою вчинення злочину, наруга над особистістю потерпілої, якій завдається фізична шкода, глибоко принижується гідність жертви злочину.

Потребує врахування й те, що серед злочинців, які вчиняють ці злочини, спостерігається зростання частки тих, які мають психічні відхилення в межах осудності. Це пов'язано з алкоголізацією, наркотизацією, токсикозацією населення. Речовини, які приймають ґвалтівники, підвищують збудливість, агресивність, паралізують їх гальмівні центри. Цілком спустошені й морально деградовані, вони відрізняються крайньою жорстокістю, особливою зухвалістю і примітивністю інтересів, що особливо характерно для осіб, які вчиняють зґвалтування, поєднане з убивством. За ступенем гостроти ця проблема викликає стурбованість громадськості, породжує недовіру до влади і правоохоронних органів, до їх заповнень у подоланні цього явища, адже в Конституції України людина проголошується найвищою соціальною цінністю. У світлі таких конституційних гарантій особлива жорстокість при вчиненні статевих злочинів заслуговує на увагу законодавця.

З огляду на те, що особлива жорстокість, як спосіб учинення насильницьких дій, є виявом

підвищеного рівня суспільної небезпечності як злочину, так і самого гвалтівника, є підстави вважати, що така жорстокість виходить за межі насильницьких сексуальних дій. При цьому слід ураховувати, що умислом злочинця охоплюється як сама ця дія, так і спосіб її вчинення – спричинення жертві особливих страждань.

Запропоновані зміни до вказаних статей сприятимуть забезпеченню конституційної відповідності: «Кожен має право на повагу його гідності. Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському поводженню чи покаранню» (ст. 28 Основного Закону України). Повністю такі доповнення відповідатимуть і міжнародним правовим стандартам, які містить Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання (від 10 грудня 1984 р.).

На користь цієї пропозиції свідчить і порівняльний аналіз відповідних статей КК зарубіжних країн. Зокрема, особлива жорстокість щодо потерпілої чи інших осіб при вчиненні насильницьких статевих злочинів передбачена як кваліфікуюча чи особливо кваліфікуюча ознака в кримінальних кодексах Азербайджану, Вірменії, Грузії, Казахстану, Киргизстану, Російської Фе-

дерації, Таджикистану, Франції та ін. Що стосується КК Молдови, то в ньому сформульована така кваліфікуюча ознака, як «поєднане з мордуванням потерпілої». У деяких із них установлено підвищену відповідальність за зґвалтування, вчинене щодо вагітної (Франція);

3. частину 4 ст. 152 й частину 3 ст. 153 після слів «малолітньої або малолітнього» доповнити «або вчинені батьком, матір'ю, вітчимом, мачухою, опікуном чи піклувальником або особою, на яку покладено обов'язки по вихованню потерпілого чи піклуванню про нього»;

4. статтю 152 доповнити приміткою такого змісту: «Малолітньою визнається дитина віком до чотирнадцяти років. У статтях 152 і 153 цього Кодексу малолітній вік дитини є безумовним критерієм її безпорадного стану».

У світлі концептуальних положень, що стосуються захисту дітей від будь-якої агресії, а тим більше сексуальної, є очевидним, що ця проблема є актуальною, а наведена пропозиція – логічною й обґрунтованою, якщо суспільство дійсно, а не на словах прагне забезпечити їх статево недоторканість.

Щодо викладеного привертає увагу ст. 372 КК Бельгії, якою встановлено тюремне ув'язнення від п'яти до десяти

років за будь-яке посягання на статеву недоторканість дитини або за допомогою дитини тієї чи іншої статі, яка не досягла повних 16 років, вчинене без застосування насильства чи погроз такого; якщо ж такі дії вчинені близьким родичем або будь-якою особою, яка спільно проживає з неповнолітнім, який навіть досяг повних 16 років, покарання призначається в межах від десяти до п'ятнадцяти років. Будь-який акт сексуального проникнення із застосуванням насильства, вчинений щодо дитини, яка не досягла повних 14 років, тягне покарання від п'ятнадцяти до двадцяти років, а якщо їй не виповнилось повних 10-ти років – від двадцяти до тридцяти (Закон Бельгії від 28 листопада 2000 р.).

Закономірно виникає питання: а чи не міг би такий підхід до захисту дітей від сексуальної агресії стати для нас взірцем для наслідування? Можливо, в умовах спрямування державної політики України на лібералізацію й гуманізацію законодавства про кримінальну відповідальність ці пропозиції сприймаються, м'яко кажучи, вкрай насто-рожено. З нашої ж точки зору, вони варті особливої уваги. На наше переконання, жодна країна не вправі розраховувати на світле майбутнє, якщо вона стає принадою для секс-туризму. За-

безпечити реальний, ефективний захист дітей від сексуальної агресії збоченців з усього світу – пріоритетне завдання будь-якої держави. То ж Україна має докласти всіх зусиль, щоб зберегти дітям дитинство;

5. диспозицію ч. 1 ст. 154 викласти в такій редакції: «примусування до вступу в статевий зв'язок природним або неприродним способом з використанням матеріальної, службової чи іншої залежності потерпілої особи»;

6. назву ст. 155 та її ч.1 викласти в такій редакції: «статеві зносини з особою, яка не досягла шлюбного віку»;

При формулюванні цієї пропозиції виходимо з наступних міркувань. Якщо брати до уваги вік потерпілих, щодо яких провадиться експертиза встановлення статевої зрілості (з 14 до 18 років), стає очевидним, що до кола таких осіб потрапляють і ті, хто досяг шлюбного віку (жінки – 17 років, чоловіки – 18). Отже, постає питання: а чи є необхідність установаження статевої зрілості особи, яка досягла шлюбного віку? Як вбачається, не викликає сумнівів, що факт повноліття особи або шлюбний вік само собою знімає з порядку денного це питання. Адже недосягнення статевої зрілості при настанні шлюбного віку викликає відповідальність за розглядуване діяння.

Порівняльно-правовий аналіз законодавства про кримінальну відповідальність за досліджуваний злочин свідчить, що на теренах пострадянського простору всі республіки колишнього СРСР, (за винятком України), пішли шляхом закріплення вікової межі кримінально-правової охорони дітей від сексуальних зазіхань. Більшість із них такою межею визначила вік 16 років (Азербайджан, Беларусь, Вірменія, Грузія, Естонія, Казахстан, Киргизія, Латвія, РФ, Таджикистан); у Молдові ця межа становить 14 років. В Польщі і Данії цей вік становить 15 років, у Болгарії – 14.

Установлення віку, як правило, здійснюється за документами і лише у виняткових випадках вимагає проведення судово-медичної експертизи. Суб'єктивно легше усвідомити недосягнення певного віку, ніж статевої зрілості, у визначенні якої труднощів зазнають навіть експерти.

Якщо законодавець прийме запропоновані редакцію ст. 155 КК, виникне підстава доповнити

цю статтю заохочувальною нормою, яка передбачала б можливість звільнення судом від покарання особи, яка вперше вчинила злочин, передбачений ч. 1 ст. 155, якщо буде встановлено, що ця особа і вчинений нею злочин перестали бути суспільно небезпечними у зв'язку зі вступом у шлюб з потерпілою, яка досягла шлюбного віку.

7. частину 2 ст. 156 доповнити словами: «ті самі дії, вчинені щодо двох або більше дітей».

Беручи до уваги різке зниження рівня суспільної моральності в Україні, зміну стереотипів сексуальної поведінки, тяжкість наслідків злочинів у сфері сексуальних відносин (особливо вчинених щодо дітей), вважаємо, що сформульовані пропозиції по вдосконаленню законодавства про кримінальну відповідальність за злочини проти статевої свободи і статевої недоторканості особи відповідають міжнародно-правовим стандартам і сприятимуть ефективному кримінально-правовому захисту жертв сексуальних посягань.

Список літератури: 1. Алексеева И. А. Жестокое обращение с ребенком. Причины. Последствия. Помощь / И. А. Алексеева, И. Г. Новосельский. – М.: Генезис, 2005. – 256 с. 2. Андреева Л. А. Квалификация изнасилований: учеб. пособ. – 2-е изд., перераб. и доп./ Л. А. Андреева, Цэнгэл С. Д. – СПб: Санкт-Петербург. юрид. ин-т Ген.прокуратуры Российской Федерации. – 2004. – 68 с. 3. Брич Л. П. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи за законодавством України: навч. посіб. / Л. П. Брич – Л.: Львів. держ. у-т внутр. справ, 2009. – 84 с. 4. Відомості Верховної Ради України. 5. Всесвітня декларація про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей (1990 р.) [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: / http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_075. 6. Женевська декларація прав дитини (1924 р.) [Електрон.ресурс]. – Режим доступу: <http://translate.google.com.ua/translate?hl=uk&langpair=en%7Cuk&u=http://www1.umn.edu/humanrts/instreet/childrights.html>. 7. Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 1990. – № 1. 8. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення (2007 р.) [Електрон.ресурс]. –

Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994927>. **9.** Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання (1984 р.) [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085. **10.** Кучер В. І. Кримінально-правові проблеми вчинення злочинів способом особливо жорстокого поводження: моногр. / В. І. Кучер – К.: Азимут-Україна, 2004. – 120 с. **11.** Озова Н. А. Насильственные действия сексуального характера: моногр. / Н. А. Озова. – М.: МЗ ПРЕСС, 2006. – 192 с. **12.** Омигов В. И. Закономерности развития преступности в Российской Федерации на рубеже веков // Гос-во и право. – 2000. – № 6. – С. 52. **13.** Офіційний вісник України. – 2008. – № 93. – Ст. 3103. **14.** Права ребенка: основные международные документы. – М.: Дом, 1992. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_075. **15.** Тацій В. Я. Новый Кримінальний кодекс України / В. Тацій, В. Сташис // Право України. – 2001. – № 7. – С. 3-9. **16.** Хавронюк М. І. Реформа судової та правоохоронної систем: ключові проблеми / М. І. Хавронюк // Реформування судових і правоохоронних органів України: проблеми та перспективи: матер.наук.-практ. конф. (м. Харків, 14 травня 2010 р.); ред.кол.: В. В. Сташис (голов.ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. – Х. : Одиссей, 2010. – С. 183 – 187.

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ОБ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА ПРЕСТУПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПОЛОВОЙ СВОБОДЫ И ПОЛОВОЙ НЕПРИКОСНОВЕННОСТИ ЛИЧНОСТИ Дорош Л.В.

Статья посвящена актуальным проблемам совершенствования уголовного законодательства Украины об ответственности за преступления против половой свободы и половой неприкосновенности личности. Высказывается авторское видение этой проблемы, предлагаются возможные пути и способы их решения.

Ключевые слова: половая свобода, половая неприкосновенность, половая зрелость

ISSUES OF THE DAY OF PERFECTION OF LEGISLATION ABOUT RESPONSIBILITY FOR CRIMES AGAINST SEXUAL FREEDOM AND TO SEXUAL INVIOABILITY OF PERSONALITY Dorosh L.V.

The article is devoted to the issues of the day of perfection of criminal statute of Ukraine about responsibility for crimes against sexual freedom and sexual inviolability of personality. An author offers the vision of problem of criminal and legal guard of sexual freedom and sexual inviolability, offers possible ways and methods of their decision.

Key words: sexual freedom, sexual inviolability, sexual puberty

Надійшла до редакції 20.10.2011 р.